

DOI: [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.52\(2\).148-160](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.52(2).148-160)
УДК 330.3:005.332.4

Я.Ф. Локтіонова,
канд. екон. наук, доцент
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5634-4900>
С.В. Горбенко,
здобувач

Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК СПОСІБ ПРОТИДІЇ РЕЙДЕРСТВУ

Будівельна галузь в Україні відіграє важливу роль у стимулюванні економічного зростання, розвитку міст та створення робочих місць. Однак вона також стикається зі значними проблемами, які підривають її потенціал, зокрема правова нестабільність, слабкі інституційні рамки та поширена загроза рейдерських захоплень. У статті представлено комплексний аналіз будівельного ринку України з акцентом на вплив рейдерської діяльності на економічну безпеку та соціальну відповідальність.

Дослідження починається з огляду українського будівельного ринку, аналізу його ключових характеристик, драйверів зростання та викликів. Підкреслено важливість сектора для економіки України, приділено увагу його внеску у ВВП, зайнятість та урбанізацію. Незважаючи на свій потенціал, ринок страждає від війни, системної вразливості, включаючи корупцію, нормативні прогалини та непослідовне забезпечення прав власності.

Досліджується явище рейдерських захоплень, які передбачають незаконне захоплення будівельних проектів, нерухомості чи компаній за допомогою шахрайських методів або використання лазівок у законодавстві. Останніми роками ця діяльність посилилася, підриваючи будівельний сектор і створюючи загрози економічній безпеці, довірі інвесторів і соціальній стабільності. Дослідження класифікує рейдерські захоплення на різні типи, такі як шахрайські судові рішення, корпоративне рейдерство та зловживання адміністративними повноваженнями, а також досліджує їх першопричини.

Дослідження розглядає наслідки рейдерської діяльності для економічної безпеки, зосереджуючись на таких параметрах як нестабільність ринку, втрата довіри інвесторів і втеча капіталу через уявні ризики в будівельному секторі, зриви проектів, затримки, перевитрати коштів і скасування інфраструктурних і житлових проектів, інституційні слабкі сторони, руйнування довіри до правових і регулятивних систем, що посилює системну вразливість.

Для вирішення цих завдань у статті пропонується багатогранний підхід, спрямований на зміцнення економічної безпеки та просування соціальної відповідальності на українському будівельному ринку. Основні рекомендації включають вдосконалення законодавства для захисту прав власності, спрощення процедур отримання дозволів на будівництво та ліквідація юридичних лазівок, якими користуються рейдери, розбудова спроможності правоохоронних, судових і регуляторних органів для запобігання та ефективного реагування на рейдерську діяльність, сприяння впровадженню цифрових інструментів і платформ для підвищення прозорості операцій з майном, управління проектами та спілкування із зацікавленими сторонами, заохочення будівельних компаній до впровадження практик КСВ, які надають пріоритет етичній діловій поведінці, залученню громади та екологічній стійкості.

Це дослідження сприяє розумінню взаємодії між економічною безпекою, соціальною відповідальністю та системними ризиками в українській будівельній галузі. Він містить дорожню карту для зацікавлених сторін, які прагнуть пом'якшити наслідки рейдерських захоплень і створити більш безпечне та справедливе середовище для розвитку.

***Ключові слова:* економічна безпека, соціальна відповідальність, рейдерство, стейкхолдери інвестиційно-будівельних проектів, ризики, заходи стабілізації, превентивний підхід, прогнозування фінансового стану, ринок, інноваційна діяльність, інновації, інституціональне середовище, конкурентоспроможність.**

Вступ. Будівельний сектор є одним із найважливіших драйверів економічного зростання, урбанізації та соціального розвитку в Україні. Він робить значний внесок у ВВП країни, створює робочі місця та формує фізичну та соціальну інфраструктуру, необхідну для довгострокового процвітання. Однак сектор працює в складному середовищі, яке характеризується впливом військових дій на усі аспекти економічної діяльності підприємств, правовою нестабільністю, корупцією та повсюдною загрозою рейдерських захоплень. При чому, якщо на початку війни, кількість рейдерських захоплень підприємств різко зменшилась, то зараз знову починає зростати. Ці проблеми підривають економічну безпеку та перешкоджають прийняттю соціально відповідальних практик.

До війни будівельний сектор України продемонстрував потенціал для зростання, зокрема у сфері житлового будівництва та розвитку інфраструктури. Після економічного спаду останнього десятиліття цей сектор демонстрував ознаки пожвалення і відновлення, спричинене попитом на житло, відновлення міст та проектами громадської інфраструктури. Міжнародні інвестиції та урядові ініціативи, такі як житлові програми та розвиток доріг, ще більше сприяли відродженню сектора.

Незважаючи на ці можливості, ринку були притаманні такі проблеми стикається як регуляторна складність (тривалі процеси затвердження та бюрократична неефективність перешкоджають інвестиціям та інноваціям), корупція (хабарництво та фаворитизм залишаються поширеними, створюючи нерівні умови гри для зацікавлених сторін), проблеми з правами власності (слабке забезпечення дотримання прав власності та застарілі земельні реєстри збільшують ризики для забудовників та інвесторів). Ці виклики створили середовище, в якому процвітали рейдерські захоплення — незаконне або неетичне поглинання власності та бізнесу. Тому актуальним напрямком досліджень є виявлення способів рейдерських захоплень та заходів протидії.

Аналіз джерел. Аналіз українського ринку будівництва та проблеми, пов'язані з рейдерськими захопленнями, привертають значну увагу науковців, економістів і практиків, оскільки ця галузь має стратегічне значення для економіки країни. У наукових дослідженнях [1-22] висвітлюються кілька ключових аспектів: особливості рейдерства в Україні, рейдерство в будівництві, його вплив на економічну безпеку та роль корпоративної соціальної відповідальності у протидії цим викликам.

Проблема рейдерських захоплень є актуальною темою як для юридичної, так і для економічної літератури. Дослідники, зокрема В. Гусева [9], Г. Струдинська [10] та інші, розглядають механізми рейдерства, такі як підробка документів, корупційний вплив на реєстраторів та зловживання судовою системою для захоплення активів. Особливо вразливими до таких дій є забудовники, які працюють із великими проектами та довготривалими інвестиціями. Дослідження також акцентують увагу на проблемах законодавства, слабкості судової системи, корупції та неефективності правоохоронних органів.

Вплив рейдерства на економічну безпеку країни також є предметом численних досліджень. Автори, такі як Н. С. Згадова, В. Дем'янишин, В. Костецький та інші [6-9, 18-20], зазначають, що подібні атаки негативно впливають на інвестиційну привабливість України, знижуючи довіру як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів. У працях підкреслюється необхідність реформування судової та реєстраційної систем, а також впровадження ефективних заходів корпоративної політики.

Окрему увагу приділено ролі корпоративної соціальної відповідальності в боротьбі з рейдерством. У роботах С.П. Стеценка, К.В. Ізмайлової, Л.В. Сорокіної, О.Ю. Беленкової наголошується, що забудовники, які активно співпрацюють із громадами, забезпечують прозорість діяльності та дотримуються соціальних стандартів, мають більший рівень економічної безпеки [1-4, 11-16].

Досвід країн ЄС та США у протидії рейдерству також є важливим напрямком досліджень [5, 17-22].

Таким чином, хоча будівельний сектор України має значний потенціал розвитку і повоєнного відновлення, він стикається з серйозними

викликами. Для їх подолання необхідно вдосконалювати законодавство, впроваджувати сучасні технології, розвивати соціальну відповідальність бізнесу та застосовувати міжнародний досвід. Пошук шляхів подолання рейдерства і є **метою статті**.

Основна частина. Рейдерське захоплення – це форма корпоративного та майнового викрадення, яка передбачає використання лазівок у законодавстві, підробку документів та маніпулювання судовими системами для отримання права власності на активи. Будівельна галузь з її проектами високої вартості та складною структурою власності особливо вразлива до такої діяльності.

Рейдерські захоплення, або вороже поглинання бізнесу, є значною проблемою у сфері будівництва та нерухомості, зокрема в Україні. Ця проблема часто пов'язана з незаконними методами, такими як підробка документів, маніпуляція корпоративними записами власності або фізичне захоплення приміщень компанії.

Щороку в Україні відбувається близько 3000 рейдерських захоплень. У багатьох випадках це призводить до успішних придбань зловмисниками через слабкі механізми примусу або корупційні дії в регуляторних органах. Серед резонансних прикладів – справа групи «Амстор», коли озброєні особи захопили об'єкти супермаркетів по всій Україні. Це захоплення включало підроблені документи та маніпуляції з реєстраційними даними компаній.

Тактика рейдерства часто націлена на підприємства зі значними активами, такими як земля або дорогі будівельні проекти. Загальні методи включають створення фальшивих документів для передачі прав власності, маніпулювання записами акціонерів або проведення незаконних зборів керівництва з метою зміни структури власності, збройні захоплення приміщень, часто супроводжувані залякуванням.

Забудовники часто стають цілями через цінність будівельних майданчиків і власності. Рейдери можуть придбати борги або сфабрикувати претензії, щоб збанкрутувати та отримати контроль над активами.

Деякі фірми стикаються з одночасними юридичними та фізичними нападами, зокрема спробами перервати роботу та очорнити репутацію.

Ці дії підривають довіру інвесторів, призводять до фінансової нестабільності та зриву зайнятості. Вони також псують репутацію будівельного ринку, ускладнюючи процвітання законного бізнесу.

Рейдерські захоплення зазвичай відбуваються в середовищах, де слабкі законодавчі, нормативні та інституційні системи. Вони включають такі практики, як підроблена документація, шахрайські судові рішення, використання лазівок у законодавстві та співпраця з корумпованими чиновниками для захоплення контролю над активами чи компаніями. Хоча рейдерські захоплення завдають прямої шкоди цільовим підприємствам, їхні хвильові ефекти дестабілізують цілі ринки, знижуючи

довіру інвесторів, порушуючи ланцюги поставок і посилюючи соціальну нерівність.

Основні фактори, що сприяють рейдовому захопленню, включають слабе управління (неефективний регуляторний нагляд і судова корупція сприяють шахрайству), відсутність прозорості (непрозорі структури власності та фінансова практика роблять бізнес вразливим до експлуатації), соціальна відокремленість (обмежена участь громади та слабкі мережі партнерів залишають бізнес ізольованим і незахищеним).

Існують наступні типи рейдерських захоплень:

1. Судові маніпуляції. Шахрайські судові рішення часто використовуються для виправдання передачі права власності.
2. Корпоративне рейдерство. Агресивне вороже поглинання, якому сприяють фальсифіковані збори акціонерів або підроблені документи.
3. Адміністративні зловживання. Співпраця з корумпованими чиновниками для скасування дозволів на будівництво, заморожування активів або скасування контрактів.

Ці практики перешкоджають будівельній діяльності, стримують інвестиції та підривають довіру до правових та регуляторних установ.

Рейдерські захоплення мають далекосяжні наслідки для економічної безпеки України, серед яких :

1. Втрата довіри інвесторів – непередбачуваність прав власності перешкоджає як внутрішнім, так і міжнародним інвестиціям, гальмуючи зростання будівельного сектору.
2. Затримки та скасування проектів – суперечки щодо власності часто призупиняють поточні проекти, що призводить до фінансових втрат і незадоволених потреб у житлі чи інфраструктурі.
3. Втеча капіталу – забудовники та інвестори переміщують ресурси на більш стабільні ринки, що посилює економічну вразливість країни.
4. Інституційна слабкість – поширеність рейдерських захоплень підкреслює прогалини в законодавчій та нормативній базі України, що знижує довіру до її структур управління.

Окрім економічних наслідків, рейдерські захоплення мають глибокі соціальні наслідки. Так, рейдерська діяльність часто спрямована на житлові будови, залишаючи громади вразливими до виселення та втрати обіцяного житла. Громадяни втрачають довіру до забудовників, місцевої влади та судової системи, поглиблюючи соціальне відчуження. Високі ризики, пов'язані з рейдерською діяльністю, відлякують забудовників від впровадження стійких і соціально відповідальних практик, таких як доступне житло та екологічно чисті проекти.

Соціальна відповідальність у будівельному секторі вимагає від забудовників і зацікавлених сторін надавати пріоритет етичним практикам, прозорості та благополуччю постраждалих від війни громад. Однак рейдерські захоплення підривають ці принципи, увічнюючи культуру експлуатації та несправедливості.

Щоб подолати загрозу рейдерських захоплень необхідно мати багатопрофільний підхід:

1. Зміцнення правової бази:

- реформування законодавства про права власності, щоб усунути лазівки та вдосконалення механізмів забезпечення.

- оцифрування реєстрів землі та власності для забезпечення точності та прозорості.

- спрощення судових процесів для запобігання фальсифікації судових рішень.

2. Розбудова інституційної спроможності:

- створення спеціалізованих підрозділів в правоохоронних і контролюючих органах для боротьби з рейдерськими захопленнями.

- навчання суддів, адвокатів і державних службовців розпізнавати та боротися з шахрайством.

3. Сприяння прозорості:

- впровадження цифрових інструментів для управління проектами, отримання дозволів і залучення зацікавлених сторін.

- заохочення доступу громадськості до інформації про проекти будівництва та спори щодо власності.

4. Заохочення корпоративної соціальної відповідальності (КСВ):

- розроблення стимулів для будівельних компаній для впровадження ініціатив КСВ, таких як доступне житло та стійкі практики.

- сприяння етичній поведінці в бізнесі за допомогою галузевих стандартів і сертифікації.

5. Сприяння співпраці:

- зміцнення партнерства між урядом, приватним сектором і громадянським суспільством для спільного усунення системної вразливості.

- залучення міжнародних організацій для підтримки реформ і моніторингу прогресу.

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) все більше визнається критично важливим елементом сталої ділової практики. Крім філантропії, КСВ охоплює етичне управління, залучення зацікавлених сторін і відданість соціальному та екологічному добробуту. У регіонах, схильних до корпоративних зловживань, таких як рейдерські захоплення, КСВ може служити потужним інструментом для зменшення ризиків і підвищення стійкості. Рейдерське захоплення передбачає незаконне або неетичне захоплення бізнесу або активів, чому часто сприяють корупція, слабкі інституційні рамки та непрозора бізнес-практика.

КСВ може відігравати ключову роль у запобіганні рейдерським захопленням, сприяючи прозорості, етичному управлінню, співпраці зацікавлених сторін і залученню громади, КСВ може посилити захист організації від ворожої діяльності та сприяти створенню більш безпечного та справедливого бізнес-середовища наступним чином:

1. Підвищення прозорості та підзвітності. Прозорість є основою КСВ. Забезпечуючи відкритість у фінансовій звітності, структурах власності та бізнес-операціях, компанії можуть зменшити можливості для шахрайства та ворожих поглинань. Основні стратегії КСВ включають:

- Прийняття міжнародних стандартів – дотримання глобальних стандартів, таких як Глобальна ініціатива звітності (GRI) та ISO 37001 (Системи управління боротьбою з хабарництвом), сприяє прозорості та етичній поведінці.

- Цифрова трансформація – використання блокчейну для безпечного та прозорого ведення записів може захистити документи власності та фінансові операції від підробки. У таких країнах, як Грузія, технологія блокчейн використовується для захисту записів про право власності на землю. Ця прозора та захищена від несанкціонованого втручання система, узгоджена з принципами корпоративної соціальної відповідальності, зменшує можливості для шахрайських претензій щодо майна, що є звичайним інструментом для рейдерських захоплень.

- Публічне звітування – регулярне розкриття ділової активності та партнерства змінює довіру між зацікавленими сторонами та стримує потенційних рейдерів шляхом посилення перевірки.

2. Зміцнення етичного управління. КСВ наголошує на етичному лідерстві та управлінні, які мають вирішальне значення для запобігання внутрішнім слабким місцям, якими можуть скористатися рейдери. Компанії, які практикують КСВ, можуть:

- Запровадження політики інформаторів – працівників, які самі усувають або повідомляють про неетичні дії або ознаки змови.

- Надійна структура управління ризиками – регулярні аудити та перевірки відповідності зводять до мінімуму юридичні та фінансові ризики.

- Сприяє етичному лідерству – навчання лідерів прийняттю етичних рішень змінює культуру чесності, зменшуючи ймовірність внутрішньої змови з рейдерами.

3. Створення мереж зацікавлених сторін. КСВ сприяє співпраці та взаємодії з широким колом зацікавлених сторін, включаючи працівників, інвесторів, громади та державні установи. Ці мережі можуть діяти як захисні щити від рейдерських захоплень, забезпечуючи колективну пильність і швидке реагування на загрози. Наприклад залучення співробітників (уповноважені та поінформовані співробітники з більшою ймовірністю виявлятимуть порушення та повідомлятимуть про них), підтримка громади (взаємодія з місцевими громадами сприяє розвитку доброї волі та створює соціальний тиск проти ворожої діяльності), державно-приватне партнерство (співпраця з урядом, місцевими громадами та організаціями громадянського суспільства змінює інституційні гарантії та надає підприємствам союзників у кризових ситуаціях). Деякі українські компанії співпрацюють з організаціями

громадянського суспільства для моніторингу судових процесів та захисту правових реформ. Ці зусилля, спрямовані на КСВ, допомогли викрити шахрайські судові рішення та захистити бізнес від ворожого поглинання.

4. Адвокація правових та інституційних реформ. Ініціативи КСВ часто виходять за межі компанії, щоб впливати на ширші суспільні зміни. Підприємства можуть використовувати КСВ для захисту міцнішої правової та інституційної бази, зокрема захист прав власності (підтримка реформ із забезпечення права власності на землю та активи зменшує вразливість до шахрайських вимог), відповідальність суддів (партнерство з анти- корупційними організаціями для сприяння доброчесності та прозорості суддів), удосконалення нормативних актів (взаємодія з політиками та законодавцями для спрощення регулятивних процесів і усунення лазівок у законодавстві).

5. Сприяння корпоративному громадянству та соціальній довірі. КСВ сприяє позитивній репутації та суспільній довірі, які є потужним стримуючим фактором для захоплення рейдерів. Компанії, які вважаються соціально відповідальними, менш імовірно стають цілями, оскільки суспільна реакція може створити репутаційні ризики для рейдерів. Такі види діяльності, як проекти розвитку громад, стійкі практики та благодійні ініціативи, підвищують соціальний статус компанії та її здатність залучати підтримку під час криз.

Хоча КСВ пропонує значний потенціал для запобігання рейдовим захопленням, її ефективність може бути обмежена. Так, у середовищі з укоріненою корупцією та слабкими інституціями навіть найнадійніші практики КСВ можуть не повністю стримувати рейдерські захоплення, малим і середнім підприємствам (МСП) може не вистачати фінансових або організаційних можливостей для реалізації комплексних програм КСВ, компанії з укоріненою неетичною практикою можуть зіткнутися з внутрішнім опором під час переходу на моделі, орієнтовані на КСВ.

Посилення правового захисту, збільшення прозорості в реєстрації компаній і вдосконалення антикорупційної системи є критично важливими кроками. Проактивні заходи, такі як ініціативи корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), також можуть допомогти компаніям підтримувати міцніші зв'язки з громадами та працівниками, перешкоджаючи зовнішнім загрозам і зміцнюючи внутрішню лояльність.

Для компаній і зацікавлених сторін обізнаність і стратегічні правові гарантії мають вирішальне значення для пом'якшення цього зростаючого ризику.

Висновки. Український будівельний ринок має величезний потенціал для економічного зростання та соціального розвитку. Проте поширеність рейдерських захоплень створює значні загрози економічній безпеці та підживляє соціальної відповідальності. Подолання цих викликів потребує системних реформ, більшої прозорості та відданості етичним практикам усіх зацікавлених сторін.

Розвиваючи безпечну та соціально відповідальну будівельну галузь, Україна може залучити інвестиції, захистити громади та створити основу для сталого розвитку.

Корпоративна соціальна відповідальність є потужним інструментом для запобігання рейдерським захопленням шляхом усунення системних вразливостей, які уможливають таку діяльність. Сприяючи прозорості, етичному управлінню, співпраці зацікавлених сторін і залученню спільноти, КСВ допомагає підприємствам розвивати стійкість і сприяє створенню більш безпечного та справедливого робочого середовища.

Однак сама по собі КСВ не може усунути ризики рейдерського захоплення. Це має бути доповнено ширшими інституційними реформами, посиленням правового захисту та активною співпрацею між бізнесом, урядом та громадянським суспільством. При ефективному впровадженні КСВ не тільки захищає бізнес від ворожої діяльності, але й сприяє довгостроковій економічній стабільності та соціальному добробуту, поєднуючи корпоративний успіх із ширшим суспільним благом.

Список літератури:

1. Беленкова О.Ю., Мацапура О.В. Рівень економічної безпеки будівельних підприємств за інтегральним показником оцінки можливості рейдерського захоплення. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*: 2012. № 28. С. 33 – 41.
2. Стеценко С. П. Економічна безпека: сутність і структура. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 24. С. 104–106.
3. Izmaylova E., Bolila N. Models of forecasting the loss of financial strength as a component of the system of economic security of contracting enterprises. *Ways to Improve Construction Efficiency*, 2018. (38), С. 225–233
4. Izmailova K.V., Molodid O.O., Lytvynenko, I. V. Discriminant analysis during the financial security benchmarking of PJSC “Комплексне підприємство широкoprofilного будівництва-2”. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 2020, 46, С. 3 - 15.
5. Живко З. Б., Пушак Я. Я. Поглинання та рейдерство в ринковій економіці: навч. посібник. Львів: ЛДУВС, 2020. 304 с
6. Згадова Н. С., Рогатіна Л. П., Губко В. І. Рейдерство в Україні – загроза економічній безпеці підприємств. *Економічний простір*, 2020. № 159, С. 49-52.
7. Дем’янишин В., Костецький В. Вплив рейдерства на фінансову безпеку суб’єктів господарювання. *Світ фінансів*, 2023, № 3 (72), С. 156-164.
8. Гурочкіна В. В., Пустіва В. О. Рейдерство як загроза економічній безпеці підприємства. *Подільський науковий вісник*, № 2 (18) 2021. С.13-19

9. Гусева В.О. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством, елементи їх криміналістичних характеристик. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка*, 2022. № 3 (99). С. 242-252.

10. Струдинська Г. Загрози конкуренції будівельних підприємств України (2020-2021 рр.). *Економічний вісник університету*. 2022. №. 52. С. 129-135.

11. Беленкова О.Ю. Стратегія та механізми забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств на основі моделі сталого розвитку: монографія. Київ: Ліра-К, 2020. 512 с.

12. Сорокіна Л.В., Стеценко С.П., Гойко А.Ф. та інші. Економетричний інструментарій управління фінансовою безпекою будівельного підприємства: монографія. Київ: КНУБА, 2017. 404 с.

13. Bielienskova O., Moholivets A., Loktionova Y. Measurement of the level of economic security of enterprises by the indicator of the attractiveness for hostile takeovers. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2021, 7(5), 29-40.

14. Стеценко С. П., Сорокіна Л. В., Измайлова, К. В. Фінансовий аналіз та економічна діагностика: навч. посіб. Київ: КНУБА. 2019. 156 с.

15. Tugai O. A., Hryhorovskiy, P. Y., ... Chernyshev, D. O. Organizational and technological, economic quality control aspects in the construction industry: collective monograph. *Lviv-Torun: Liha-Pres*, 2019, 140 p.

16. Боліла, Н. В., & Гусарова, Л. В. (2019). Класифікація та систематизація загроз економічній безпеці будівельних підприємств. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: зб. наукових праць.–Вип. 40*.

17. Варналій З.С., Мазур І.І. Рейдерство в Україні: передумови та шляхи подолання. Стратегічні пріоритети, 2007. №2(3), С.129-136.

18. Торбас О. О. Правові проблеми попередження рейдерства у функціонуванні діяльності реєстру речових прав на нерухоме майно. *Ірпінський юридичний часопис*. 2020. №. 2 (4). С. 301-308.

19. Економічна безпека підприємства в умовах рейдерських загроз: монографія / [О. А. Бурбело, С. К. Рамазанова, О. М. Засць, Т. С. Гудіма, О. М. Кузьменко]. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. 285 с.

20. Беленкова О.Ю. Теоретичні передумови формування поняття «соціально відповідальний девелопмент». Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2018. № 38. С. 17 – 24.

21. Черевко О. В. Рейдерство як одна з серйозних загроз економічній безпеці підприємства. [UR:http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3308](http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3308)

22. Живко З. Б., Варналій З. С. Удосконалення державного регулювання у сфері протидії рейдерству. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва*. № 7. 2013. С. 81-92.

References:

1. Bielenkova, O.Iu., Matsapura, O.V. (2012). Riven ekonomichnoi bezpeky budivelnykh pidpriemstv za intehralnym pokaznykom otsinky mozhlyvosti reiderskoho zakhopennia. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*. № 28. S. 33 – 41.
2. Stetsenko, S.P. (2013). Ekonomichna bezpeka: sutnist i struktura. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 24. S. 104–106.
3. Izmaylova, E., Bolila, N. (2018). Models of forecasting the loss of financial strength as a component of the system of economic security of contracting enterprises. *Ways to Improve Construction Efficiency*, (38), 225–233.
4. Izmailova, K.V., Molodid, O.O., & Lytvynenko, I.V. (2020). Discriminant analysis during the benchmarking of financial security of PJSC" Complex enterprise of wide-profile construction-2". *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 46, 3-15.
5. Zhyvko, Z.B., Pushak, Ya.Ya. (2020). Pohlynannia ta reiderstvo v rynkovii ekonomitsi: navch. posibnyk. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. 304 s
6. Zghadova, N.S., Rohatina, L.P., Hubko, V.I. (2020). Reiderstvo v Ukraini–zahroza ekonomichnii bezpetsi pidpriemstv. *Ekonomichniy prostir*. № 159, Pp. 49-52.
7. Demianyshyn, V., Kostetskyi, V. (2023). Vplyv reiderstva na finansovu bezpeku subiektiv hospodariuvannia. *Svit finansiv*, № 3 (72), S. 156-164.
8. Hurochkina, V.V., Pustiva, V.O. (2021). Reiderstvo yak zahroza ekonomichnii bezpetsi pidpriemstva. *Podilskyi naukovyi visnyk*, № 2 (18) Pp.13-19
9. Husieva, V.O. (2022). Kryminalistychna klasyfikatsiia kryminalnykh pravoporushen, poviazanykh iz reiderstvom, elementy yikh kryminalistychnykh kharakterystyk. *Visnyk Luhanskoho navchalno-naukovoho instytutu imeni E.O. Didorenka*, № 3 (99). Pp. 242-252.
10. Strudynska, H. (2022). Zahrozy konkurentsii budivelnykh pidpriemstv Ukrainy (2020-2021 rr.). *Ekonomichniy visnyk universytetu*. №. 52. P. 129-135.
11. Bielenkova, O.Iu. (2020). Stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia konkurentospromozhnosti budivelnykh pidpriemstv na osnovi modeli staloho rozvytku: monohrafiia. Kyiv: Lira-K. 512 s.
12. Sorokina, L.V., Stetsenko, S.P., Hoiko, A.F. et al. (2017). Ekonometrychni instrumentarii upravlinnia finansovoju bezpekoju budivelnoho pidpriemstva: monohrafiia. Kyiv: KNUBA. 404 s.
13. Bielenkova, O., Moholivets, A., Loktionova, Y. (2021). Measurement of the level of economic security of enterprises by the indicator of the attractiveness for hostile takeovers. *Baltic Journal of Economic Studies*, 7(5), 29-40.

14. Stetsenko, S.P., Sorokina, L.V., Izmailova, K.V. (2019). Finansovyi analiz ta ekonomichna diahnozyka: navch. posib. Kyiv: KNUBA. 156 s.
15. Varnalii, Z.S., Mazur, I.I. (2007). Reiderstvo v Ukraini: peredumovy ta shliakhy podolannia. *Stratehichni priorytety*. №2(3), S.129-136.
16. Tugai, O.A., Hryhorovskiy, P.Y., Khyzhniak, V.O., Stetsenko, S.P., Bielienkova, O.Y., Molodid, O.S., Chernyshev, D.O. (2019). Organizational and technological, economic quality control aspects in the construction industry: collective monograph. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 140 p.
17. Bolila, N.V., & Husarova, L.V. (2019). Klasyfikatsiia ta systematyzatsiia zahroz ekonomichnii bezpetsi budivelnnykh pidpriemstv. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*. Vyp. 40.
18. Torbas, O.O. (2020). Pravovi problemy poperedzhennia reiderstva u funkcionuvanni diialnosti reiestru rechovykh prav na nerukhome maino. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys*. №. 2 (4). S. 301-308.
19. Burbelo, O.A., Ramazanova, S.K., Zaiets, O.M., Hudima, T.S., Kuzmenko, O.M. (2015). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva v umovakh reiderskykh zahroz: kolektyvna monohrafiia. [za nauk. red. O.A. Burbelo, S.K. Ramazanova]. Sievierodonetsk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia. 285 s.
20. Bielienkova, O.Iu. (2018). Teoretychni peredumovy formuvannia poniattia «sotsialno vidpovidalnyi development». *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 38, 17–24.
21. Cherevko, O.V. Reiderstvo yak odna z serioznykh zahroz ekonomichnii bezpetsi pidpriemstva. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3308>
22. Zhyvko, Z.B., Varnalii, Z.S. (2013). Udoskonalennia derzhavnogo rehuliuвання u sferi protydi reiderstvu. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo ahrarnoho universytetu im. V. V. Dokuchaieva*. № 7. Pp. 81-92.

Ya. Laktionova, S. Gorbenko

Development of corporate social responsibility as a way to combat raiding

The construction industry in Ukraine plays an important role in stimulating economic growth, urban development and job creation. However, it also faces significant challenges that undermine its potential, including legal instability, weak institutional frameworks and the increased threat of raider takeovers. The article presents a comprehensive analysis of the construction market in Ukraine with a focus on the impact of raider activity on economic security and social responsibility.

The study begins with an overview of the Ukrainian construction market, analyzing its key characteristics, growth drivers and challenges. The importance of the sector for the Ukrainian economy is emphasized, attention is paid to its external development in GDP, employment and urbanization. available its potential, the market requires war, systemic vulnerabilities, including corruption, regulatory gaps and the lack of enforcement of property rights.

The phenomenon of raider takeovers, which involve the illegal seizure of construction sites, real estate or companies using fraudulent methods or using loopholes in the legislation, is investigated. In recent years, this activity has intensified, undermining the construction sector and posing threats to economic security, investor confidence and social stability. The study classifies raider attacks into different types, such as fraudulent court decisions, corporate raiding and abuse of administrative powers, and examines their root causes.

The study examines the study of raider attacks on economic activity, focusing on such parameters as security market instability, loss of investor confidence and capital flight due to obvious risks in the construction sector, project failures, delays, overspending and cancellation of infrastructure and housing projects, institutional weaknesses, and the erosion of trust in legal and regulatory systems, which increases systemic vulnerability.

To address these challenges, the article proposes a multifaceted approach aimed at strengthening economic security and ensuring social responsibility in the Ukrainian construction market. Key recommendations include improving legislation to protect property rights, simplifying the procedure for obtaining construction permits and eliminating legal loopholes used by raiders, building support for law enforcement, judicial and regulatory bodies to prevent and effectively regulate raider activities, facilitating the implementation of digital tools and a platform to increase transparency in property transactions, project management and stakeholder communication, and encouraging construction companies to implement CSR practices that provide an advantage in ethical business conduct, community engagement and environmental sustainability.

This study aims to improve the understanding of the interplay between economic security, social responsibility and systemic risks in the Ukrainian construction industry. It provides a roadmap for interested parties that want to mitigate the consequences of raider attacks and create a safer and more equitable environment for development.

Keywords: *economic security, social responsibility, raiding, stakeholders of investment and construction projects, risks, stabilization measures, preventive approach, forecasting of financial condition, market, innovative activity, innovations, institutional environment, competitiveness.*

Посилання на статтю:

АРА: Loktionova, Ya., Gorbenko, S. (2023). Development of corporate social responsibility as a way to combat raiding. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 52(2), 148-160

ДСТУ: Локтіонова Я.Ф., Горбенко С.В. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності як спосіб протидії рейдерству. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2023. № 52 (2). С. 148-160.